

Danse- og musikhistorier 4

Prinsesse Alexandrine Kvadrille

Af Ole Skov

Dansen Les Lanciers kom til Danmark i 1860'erne og blev hurtig meget populær overalt. Den blev danset ved hoffet, i byerne og på landet. Den var med på alle danseskolers repertoire, og var den dans, som danselærerne oftest havde med i deres dansepublikationer frem til først i 1900-tallet. Det var almindeligt, at man gik til dans omkring år 1900 – både børn og voksne. Derfor havde mange af Det Kongelige Teaters dansere også danseskole ved siden af arbejdet på scenen. For eksempel var der d. 23.9.1902 i 'Nationaltidende' 15 annoncer med 27 fortsættende kurser i dans forskellige steder i København, og de var indrykket af 19 danselærere. Hans Beck (1861-1952) var på den tid leder af Den Kongelige Ballet, og havde også sin danseskole med selskabsdans. Han syntes, at der i længere tid havde været runddans nok, og at der tiltrængtes en ny fiks lille kvadrille. Han mente, at den skulle være i stil med Lanciers, men den skulle være lidt kortere, da især en del unge syntes, at Lanciers var for lang. Dette fortalte han danserne ved balletten og bad dem tænke over opgaven. Ludvig Smith (1850-1924), der havde været danser ved Den Kongelige Ballet og nu spillede til balletundervisningen, spurgte sin kollega balletdanser Georg Berthelsen (1867-1954), om han ville prøve at få noget ud af musikken til en kvadrille, han havde komponeret. De var begge også lærere i selskabsdans og havde danseskoler. Ludvig Smith havde tidligere komponeret en del dansemelodier, dette var pardanse som vals, trippevals og polka-mazurka men også Anglo-Dane og Orion, hvor han selv havde koreograferet dansen. Som komponist havde Ludvig Smith taget

Ludvig Smith ca. 1918.

pseudonymet Louis Forgeron, der betyder smed på fransk. Den nykomponerede musik var god og repræsenterede de 4 danse tempi Polka, Vals, Mazurka og Galop. Da Lanciers nogle gange kunne virke 'trættende', skulle hver tur derfor kun danses 2 gange igennem i stedet for 4. Georg Berthelsen tog udfordringen op, og da koreografien var færdig, lærte han 4 par børn fra balletten at danse den. Det gik fint. Dernæst blev den danset i 'et bekendt københavnsk hjem' og ved Studentersamfundets førstkommende 'soirée' (aftenselskab). Dansen havde ikke et navn men omtales i september 1902 i flere af landets aviser. Her i Lolland-Falsters Folketidende d. 23.9.1902:

Ny Selskabsdans

Danser ved det kgl. Teater, Georg Berthelsen, har i følge 'Dannebrog' komponeret en ny Selskabsdans. Det er en

Georg Berthelsen ca. 1910.

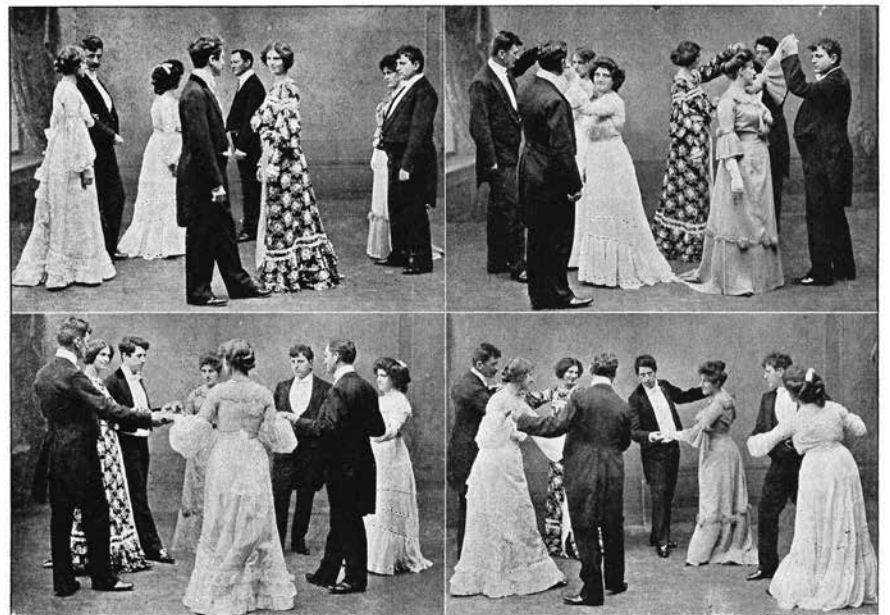
Kvadrille, der danses af mindst fire Par med Opstilling ligesom til Lanciers. Kvadrillen bestaar af tre Ture og en Finale. Hver Tur danses kun to Gange af de deltagende imod fire Gange i Lanciers. En meget iørefaldende Musik er komponeret dertil af Dansekomponisten Louis Forgeron. Dansen, der om kort Tid omkommer (udkommer!!) paa Wilhelm Hansens Forlag, er bleven præsenteret for Balletmester Hans Bech og flere interesserede, der alle har udtalt sig overordentligt anerkendende om saavel Dansen som Musikken. Dansens Fremkomst skyldes en længe følt Trang til at supplere vort paa Kvadrilledanse temmelig magre Balprogram. Uagtet den er ny i alle sine Figurer, er den dog komponeret med det Formaal for Øje, at det ikke vil falde nogen svært at lære den. For at faa den hurtigst mulig populær har Komponisterne arrangeret sig saaledes med Forlæggeren, at enhver Køber af Musikken faar Ret til en Times gratis Undervisning i Dansen.

Nyt Selskabsdans. Danst ved det lgl. Theater, Georg Berthelsen, har i Folge „Dannebrog“ komponeret en ny Selskabsdans. Det er en Kvadrille, der danst af mindst fire Par med Opstilling ligesom til Vanciers. Kvadrillen bestaar af tre Ture og en Finale. Over Tur danst kun to Gange af de deltagende imod fire Gange i Vanciers. En meget iorefsaldende Musik er komponeret dertil af Dansekomponisten Louis Forgeon. Dansen, der om kort Tid omkommer paa Wilhelm Dansens Forlag, er bleven præsenteret for Balletmester Hans Ved og flere interesserede, der alle har udtalt sig overordentlig anerkjendende om saavel Dansen som Musikken. Dansens Fremkomst skyldes en længe følt Trang til at supplere vort paa Kvadrilledanse temmelig magre Val-program. Uagtet den er ny i alle sine Figurer, er den dog komponeret med det Formaal for Oje, at det ikke vil falde nogen svært at lære den. For at saa den hurtigt mulig populær har Komponisterne arrangeret sig saaledes med Forlæggeren, at enhver Køber af Musikken faar Ret til en Times gratis Undervisning i Dansen.

Forside af nodetrykket fra 1902.

Der skulle findes et navn til dansen. Georg Berthelsen søgte derfor hoffet om tilladelse til at kalde den 'Prinsesse Alexandrine Kvadrille'. 'Med stor elskværdighed blev tilladelsen mig givet'. Prinsesse Alexandrine (1879-1952) var datter af storhertug Friedrich Franz (1851-1897) af Mecklenburg-Schwerin i Tyskland og blev i 1898 gift med prins Christian (1870-1947), den senere kong Christian d. 10. Hun var altså dronning Margrethes farmor. Omkring 1. november udkom Prinsesse Alexandrine Kvadrille så som nodetryk med dansebeskrivelse på Wilhelm Hansens Musikforlag i København. Georg Berthelsens danse venner syntes godt om dansen, så den blev straks antaget til at indgå i repertoiret på de københavnske danseskoler. Der var også danselærere fra provinsen, som kom til København for at lære den, så den blev hurtigt populær overalt i landet. Hele 3 danselærere annoncerer allerede fra 29.11 til 24.12 1902 i Fyns Stiftstidende med, at man i Odense kan lære den hos dem. Wilhelm Hansen måtte på kort tid genoptrykke noden flere gange. Ved udgivelse af det 7. oplag forærede man Ge-

Prinsesse Alexandrine Kvadrille i 1902. Georg Berthelsen er med bl.a. forrest til højre i 3. tur. Ugebladet Verdensspejlet 16.11.1902.

Prinsesse Alexandrine Kvadrille

Georg Berthelsen og Ludvig Smith et 2 måneders kort til DSB, så de i ferien kunne rejse til så mange byer som muligt og give undervisning.

Georg Berthelsen var i somrene 1907 og 08 nogle måneder på Island for at afholde kurser i selskabsdans. Der blev ikke bare undervist i og danset Menuet, Lanciers og Française men også Prinsesse Alexandrine Kvadrille. Han indstuderede desuden 16 børn i dansen, og de gav med stor succes opvisning ved aftenunderholdning i Reykjavik.

Pr. Alexandrine Kvadrille
Anglo- Dane og Mirella
fæst hjå A. Christensen,
Tjarnargötu 5.

Bladet 'Reykjavik' den 13.8.1907, salg af noderne.

Nodetrykket fra Wilhelm Hansen udgives også i Norge. På den tid havde en del både islandske og norske danselærere uddannet sig i København, hvilket ses i deres annoncer. Derfor har dansen helt sikkert også dér været danset en del. Helt frem i 1914 kan man finde norske danselærere, der har Prinsesse Alexandrine Kvadrille på programmet. Her en annonce, hvor den undervises sammen med Tango og Boston i Kristiania (Oslo) i 1914.

Plastik — Dans.
Moderne Selskabsdansen. Tango. Boston. Alexandrine, Kvadrille med flere. Kursus beg. 21. Januar i Møllergt. 20. Indm. Eugeniøgt. 7. Telefon 18427 k, samt i Møllergd. 20, fra 7—8 Aften. Telefon 9562.
Kristian Braathen
Udexam. hos en af de kgl. Balletmestere i København.

Annonce i norske 'Aftenposten' 6.1.1914.

Georg Berthelsen underviste også på kadetskolen i København, hvor Prinsesse Alexandrine Kvadrille var en af eksamensopgaverne. Det var den også ved uddannelsen af nye danselærere på blandt andet Paul Petersens Danseinstitut. Eleverne skulle både kunne undervise og danse den og i den skriftlige opgave beskrive pædagogiske indvigningsmetoder. Denne undervisning holdt sig helt frem til 1930-40'erne. Her uddrag af kommentarer fra et eksamenspapir fra Paul Petersens Danseskole:

'Dansen fordrer en hurtig Opfattelsesevne, da de fleste Ture dances i livligt Tempo, og der findes en del Figurer, som ikke forekommer i andre Turdanse. Tillige fordrer den smukke, korrekte Fodstillinger, og Herren maa forstaa at føre sin dame på en naturlig og plastisk maade. Ved Undervisningen lærer eleverne først denne Dans, naar de har lært alle de gamle Turdanse og Menuetten', og 'Naar Eleverne skal lære Finalen, maa den nøje detaljeres, og da der findes mange nye Figurer i den, som vil koste uendelig stort Hjernearbejde, må denne deles i 2 eller 3 Dele'.

Fra 1904-1911 udgiver et par andre danselærere egne beskrivelser, men det mest interessante er dog, at Prinsesse Alexandrine Kvadrille er blevet filmet af Nordisk Film i 1908. Det ses af Registrant over danske film 1896-1914. Instruktør var Viggo Larsen og fotograf Axel Sørensen. Der blev solgt 53 kopier af filmen, og titlen er angivet på dansk, tysk, engelsk og italiensk. Dette kunne tyde på, at filmen har været anvendt som propaganda for Danmark ved udstillinger i udlandet. Det er endnu ikke lykkedes mig at finde bevarede kopier af filmen, hverken i Danmark eller udlandet, men jeg håber, at der dukker én op en dag.

No. 416

Produktion: Nordisk Films Kompagni

Ar. 1908

Nummer i negativprotokol:	536
Fotometertitel:	
Nordisk Films Kompagni titel:	Alexandrinekvadrille
Ekstra titel:	
Tysk titel:	Die Alexandrine Quadrille
Engelsk titel:	The Alexandrine Quadrille
Fransk titel:	
Italiensk titel:	La quadriglia alexandrina
Spansk titel:	
Portugisisk titel:	
Hollandsk titel:	
Svensk titel:	
Norsk titel:	

Jeg kan godt forstå, hvorfor dansen blev populær. Den er stilfuld, har god musik og blev markedsført i stor stil. Den forsvandt dog fra det danske danserepertoire i en del årtier, men blev igen populær i 1998, hvor min kone Annette Thomsen og jeg genudgav den. Det glæder os meget, at den nu i omkring 20 år igen har været populær. Den danses nemlig ved de fleste baller i 'Baldans' miljøerne i Danmark og Norge, men også i mange folkedansforeninger.

De væsentligste kilder:

Aviser fra perioden, Statsbiblioteket Århus, Nasjonalbiblioteket Oslo og Landsbókasafn Íslands Reykjavik.

Georg Berthelsens erindringer, privat eje hos oldebarnet Søren Møllerhøj Breyen.